

Stankovské zvesti

Obecné noviny pre Stankovany a Rojkov

číslo 3, ročník 11., 2009

Celookresná previerka hasičských družstiev

Po viac ako 40tich rokoch sa veľká súťaž hasičských družstiev vrátila opäť na ihrisko v Stankovanoch. 26 hasičských zborov z ružomerského okresu si meralo svoje sily v nedeľu, 7. júna v štafetovom behu a požiarnom útoku s vodou. Aktuálne obdobie je pre tradíciu hasičstva v obci symbolické, pretože na tento rok pripadá storočnica vzniku zboru v Stankovanoch. Víťazný pohár si odnieslo domov družstvo z Liptovskej Lúžnej, druhé a tretie miesto si vybojovali dve hasičské

družstvá z Martinčeka. Stankovany reprezentovali hasiči z družstiev v Stankovanoch (17 členov), ktorí sa umiestnili na 12. mieste a hasiči z Rojkova (30 členov) na 15. priečke. Povzbudivé ale je, že obe družstvá prekonal súperov s novšou a modernejšou technikou. Pri odovzdávaní cien sekundovali starostovi obce deti z miestnej základnej školy. Napriek tomu, že podujatie takéhoto rozsahu obec usporiadala po dlhých rokoch prvý raz, organizačne všetko

vyšlo na výbornú vrátane nepredvídateľného počasia. Súťažiaci a porotcovia boli spokojní, našli tu vďačné publikum. Skúška ohňom prebehla na výbornú a obec aj v budúcnosti rada zorganizuje podobnú previerku pripravenosti.

Naši hasiči momentálne pokračujú v príprave. Zúčastnili sa na ďalšej previerke pripravenosti v Liptovských Sliachoch.

lk

Hravý Deň detí

Súťaže, hry, maškrtky, či maľovanie na tvár. Takto trávil stankovianske deti sobotné popoludnie, ktoré patrilo iba ich sviatku.

Množstvo detí ukázalo v sobotu 31. mája na klzisku svoju hravosť a súťaživého ducha. Pre každú vekovú kategóriu boli pripravené rôzne hry a sladké odmeny za podané výkony. Hlavnou organizátorkou a moderátor-

kou v jednej osobe bola tradične Ľudka Bartošová, ktorá každoročne zabezpečuje našim najmladším deň plný smiechu a zábavy. Podujatie pripravila v spolupráci s Červeným krížom v Stankovanoch.

lk

❖ EDITORIAL

Každý človek si aspoň raz v živote užije svojich sladkých pätnásť minút slávy. Stankovany si tej mediálnej slávy s horkou príchutou užívali niekoľko týždňov. Našťastie bez katastrofálnych následkov pre občanov, čo je dôležitejšie ako obraz „nebezpečnej dedinky“, ktoré vytvorili médiá. Súčasný trend spravodajstva je bohužiaľ taký. „Zlé správy sú dobré správy.“

To, čo zaujíma nás, už nemusí zaujímať médiá, no pre život v obci majú veľký význam. Intenzita a úroveň rôznych podujatí, ktoré sa v Stankovanoch konajú, majú stúpajúcu tendenciu. Zažili sme veľkú celookresnú previerku pripravenosti hasičských zborov, kedy si na našom ihrisku meralo sily 26 družstiev. Pekný deň zažili stankovské mamičky a ich deti, všetky generácie sa spoločne zabavili pod vysokým májom. Prichádzajúce leto bude na podobné akcie rovnako štedré. Naši hasiči oslavujú sto rokov od svojho vzniku a tamtamy naznačujú, že udalosť to bude veľkolepá. Chystá sa súťaž, ktorá

sa stáva typickou pre stankovské leto. Všetci kuchári môžu vylepšovať svoje originálne recepty na kotlíkový guláš, pretože tento rok vstupuje súťaž do svojho tretieho ročníka. Na svoje si prídu aj športovci a futbalisti.

Touto cestou chcem poďakovať všetkým, ktorí bez nároku na odmenu zlepšujú kvalitu života v obci. Svojou prácou obnovujú a udržiavajú, čo zanechali predkovia. Či už ide o opravený špacír, vyčistenie medokýšu alebo príprava najrôznejších kultúrnych akcií. Opäť dávam do povedomia webovú stránku obce, kde si môžete ktorékoľvek číslo Stankovských zvestí kedykoľvek stiahnuť. Rovnako tu nájdete aj fotografie a oznamy zo života obce.

V mene celej redakcie vám prajem nezabudnuteľné leto prepletané slnečnými lúčmi, školákom veselých prázdnin a rodičom príjemný dovolenkový odych. Uvidíme sa v septembri.

Lubica Kubišová
šéfredaktorka

stankovskezvesti@centrum.sk

Slovo poslanca

Vladimír Urban

Mnohí to poznáte. Sú v živote také okamihy, keď sa človeku nič nechce, pretože všetko je akosi zbytočné. Veď aj za dobrú prácu, za snahu a dobrý úmysel, dostane akurát tak jednu po hlavu. Citlivejším povahám, ktoré si všetko zlé príliš pripúšťajú hrozia depresie, ale aj niečo, čomu sa hovorí syndróm vyhorenia. No a keď ste takto vyhorený (pozor nie prihorený – takých môžete tiež stretnúť na každom kroku), robota vám ide akosi ťažšie, dobré nápady sa bojíte prezentovať, strácate perspektívu či výhľady do budúcnosti. Pritom Vaše názory, nápady a návrhy, by boli možno nielen z Vášho pohľadu lepšie, odbornejšie a ľahšie realizovateľnejšie ako fantazmagórie tých, ktorí si myslia, že keď im strana dala funkciu, dala im aj rozum. Iná početnejšia kategória prihorených, aj keď nemá moc, je zase presvedčená, že sú sami od seba, či od prírody veľmi múdri. Nepotrebnú žiadne rady, školy, to všetko je nanič. No proste, nemajú chyby. Sú presvedčení o svojich nesporných kvalitách, preto hlasne a tvrdohlavo presadzujú jedinou pravdu, tú svoju. Keď sa vám postaví do cesty viac takýchto vševediacich truhlíkov, musíte vyvinúť zvýšené úsilie na dosiahnutie cieľov. A ciele sa potom dosahujú ťažšie, niekedy máte dojem, že stále stojíte na štarte. Mnohokrát dobrý úmysel vyjde nazmar.

Netráp sa, navráva mi akýsi vnútorný hlas, to čo Ťa dnes trápi, zajtra už problémom nebude. Veď Herakleitos z Efezu povedal tú pamätnú vetu „Panta rei“, všetko plynie, aj urážky preboľia. Vždy sa nové, všeobecne prospešné veci rodia a realizujú po mnohých problémoch a nespočetných výmenách názorov. Rýchlosť, s ktorou sa tieto všeobecne prospešné veci realizujú v praxi však závisí od toho, koľko protikladných názorov treba prekonať, odstrániť – poprieť, aby mohol zavládnuť konsenzus. A od toho, ako a či sa podarí prekonať prekážky závisí to, či výsledkom bude sklamanie, alebo víťazstvo.

PS: Akákoľvek podobnosť osôb spomínaných v prvom odstavci s ktorýmkoľvek obyvateľom našej obce, je čisto náhodná.

Uzávierka budúceho čísla Stankovských zvestí je 7.8. 2009

Obecné zastupiteľstvo.....3

Zvesti.....4-5

Spoločenská kronika.....5

Komentár..... 6

Listáreň7-8

Prírodné krásy

Nebezpečné letné stretnutia.....9

Z histórie obce

Stankovské priezviská v
19. storočí.....10

Zvesti špeciál

Sviatok božského srdca.....11

Májka pred kostolom.....12

Špacír opäť oživa.....12

❖ REDAKCIA

Stankovské zvesti * Obecné noviny pre Stankovany a Rojkov * www.stankovany.sk
Vychádza s podporou Obecného úradu Stankovany, Číslo 3, ročník II., jún 2009
Vychádza s povolením Ministerstva kultúry SR, registračné číslo: EV 2445/08

šéfredaktor: Lubica Kubišová, **zástupca šéfredaktora:** Ján Buliak,
redakcia: Ludmila Bartošová, Bohuslav Belko, Joachim Fúra, Milan Matejčík,
Ing. Mária Straková, Peter Straka, JUDr. Vladimír Urban,
grafická úprava: Lubica Kubišová, **spolupracovali:** Ing. Ján Tatár
Texty neprešli jazykovou úpravou

Redakcia si vyhradzuje právo na apretáciu rukopisov a ich neuverejnenie

Stankovské zvesti

❖ OBSAH

Zasadnutie obecného zastupiteľstva

Vyberáme z výpisu Uznesenia č. 3/2009 z tretieho riadneho zasadnutia obecného zastupiteľstva v Stankovanoch konaného dňa 15. mája 2009:

OZ berie na vedomie obsah žiadosti SVS inžiniering, s.r.o. Žilina o vydanie záväzného stanoviska k stavebnému povoleniu. OZ súhlasí s vydaním požadovaného stanoviska bez pripomienok.

OZ berie na vedomie správu o činnosti DR OL Stankovany, prednesenú konateľom spoločnosti - Ladislavom Lovásom.

OZ berie na vedomie obsah žiadosti ZŠ s MŠ Stankovany adresovanej obci Stankovany. OZ súhlasí so zakúpením elektrického sporáka pre školskú jedáleň pri ZŠ s MŠ Stankovany.

OZ berie na vedomie obsah žiadosti DSS Likavka o poskytnutie finančného príspevku adresovanej obci Stankovany na akciu poriadajú pre obyvateľov zariadenia. OZ súhlasí s príspevkom finančnej čiastky 10 € na osobu pochádzajúcu z našej obce, ktorá je v DSS umiestnená.

Na zasadnutí zastupiteľstva poslanci informovali okrem iného aj o ukončení rekonštrukcie elektroinštalácie v budove hasičskej zbrojnice v Rojkove, preberali plánovanú súťaž vo varení gulášu, brigádu na opravu strechy školskej budovy.

Starosta obce Ing. Ján Tatár sa 15. mája dožil okrúhleho životného jubilea 60 rokov. Touto cestou mu prajeme veľa osobných a pracovných úspechov

Vyberáme z výpisu Uznesenia č. 4/2009 zo štvrtého riadneho zasadnutia obecného zastupiteľstva v Stankovanoch konaného dňa 10. júla 2009:

OZ berie na vedomie informáciu o projekte o úprave plochy nad ihriskom a o zámere vytvoriť detský park pri klzisku z účelovo určených finančných prostriedkov na obnovu ŽP.

OZ berie na vedomie informáciu o podaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok na Pôdohospodársku platobnú agentúru v Žiline na výstavbu kultúrneho domu.

OZ berie na vedomie otvorenie novej predajne pod názvom Združenie MAX, v ktorej sa predáva železiarsky tovar, farby, textil atď. Otváracie hodiny sú od 8.00 hod do 16.30 hod., v pondelok a v sobotu do 12.00 hod.

OZ berie na vedomie žiadosť o spílenie alebo opílenie lipy na svahu školského dvora, z ktorej padajú konáre. Ďalej žiadosť o výmenu škridle nad školskou jedálňou, vymaľovanie jedálne. Zároveň berie na vedomie žiadosť o obnovenie pieskoviska a podlahy v priestoroch materskej školy.

OZ berie na vedomie návrh na uzatvorenie zmluvy s Hydroenergiou Bratislava a.s. na prenájom pozemkov pod stavbu MVE v Kraľovanoch.

OZ berie na vedomie informáciu, že obecný rozpočet bude znížený na daňoch o 16,5 % z pôvodného objemu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu v dôsledku ekonomickej krízy.

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva odznela dôležitá informácia, že detská lekárka Emília Martinková už nebude ordinovať v Stankovanoch z rodinných dôvodov.

Dobrovoľný hasičský zbor v Stankovanoch a v Rojkove vás srdečne pozývajú na oslavu **stého výročia** založenia DHZ v obci.

STOROČNICA

sledujte oznamy a vývesky, kde sa upresní dátum a čas

OcÚ Stankovany vyhlasuje tretí ročník súťaže

Stankovský GULÁŠ

**dňa 15.8.2009
o 9:00 hodine
na futbalovom ihrisku
v Stankovanoch**

Športový deň

plný súťaží pre deti
a dospelých

**v sobotu 8. augusta 2009
v Rojkove na futbalovom
ihrisku**

**Všetkých srdečne
pozývame**

Matky oslavovali svoj sviatok

V priestoroch zasadačky obecného úradu oslavovalo svoj sviatok 137 matiek, ktorým sa narodili dve deti alebo sa im v priebehu roka narodila malá ratolesť. Najväčší počet matiek v obci je práve tých, ktoré majú dve deti. Dokonca pozvané mamičky nebolo možné posadiť za stoly ako tomu býva v iné roky, ale program sledovali z provizórneho hľadiska. Tento rok bol na prírastok detí

mimoriadne hojný, narodilo sa u nás 14 detičiek.

10. mája už tradične, pripravili deti z materskej a základnej školy kultúrny program. Spevom dopĺňali besiedku Stanka Lúcka a harmonikár Vendelín Čieško. Všetky mamičky boli odmenené kvietkom a praktickým darčekom. Deň matiek je jedným z najvýznamnejších a najrozšírenejších svetových

sviatkov, ktorý takmer vo všetkých krajinách pripadá na druhú májovú nedeľu. Aj keď ide o staronový sviatok, o jeho všeobecné uznanie a propagovanie sa zaslúžila Američanka Anna Jarvisová. Ako matka jedenástich detí bojovala za práva matiek. V roku 1914 bol tento deň vyhlásený za národný sviatok.

Podľa zvyku, matky vo svoj deň nepracovali, všetky povinnosti za nich ochotne urobili deti. Nikdy ich nezabudli potešiť kvietkom alebo malou kyticou. Do Československa prišiel sviatok v roku 1918 a o jeho šírenie sa zaslúžila Alica Masaryková, zakladateľka Československého červeného kríža a najstaršia dcéra prezidenta T.G. Masaryka. Komunistický režim Deň matiek nahradil oslavou Dňa žien. Slobodné oslavovanie sa vrátilo po roku 1989.

Vďaka patrí nielen všetkým mamám, ktoré sa obetavo starajú o svoje deti a rodiny, ale i všetkým tým, ktorí pripravili zaujímavý program na príjemnú májovú oslavu Dňa matiek.

lk

Medaily jej pristanú

Po striebre spred dvoch rokov v Žiline na Majstrovstvách Slovenskej republiky v šachu dievčat do 10 rokov, bronz z tohtoročných Majstrovstiev dievčat do 12 rokov v Prešove, Nikola Konkoľová skompletizovala medailovú zbierku z Majstrovstiev SR. V Handlovej na Majstrovstvách SR telesne postihnutých športovcov v šachu získala zlatú medailu.

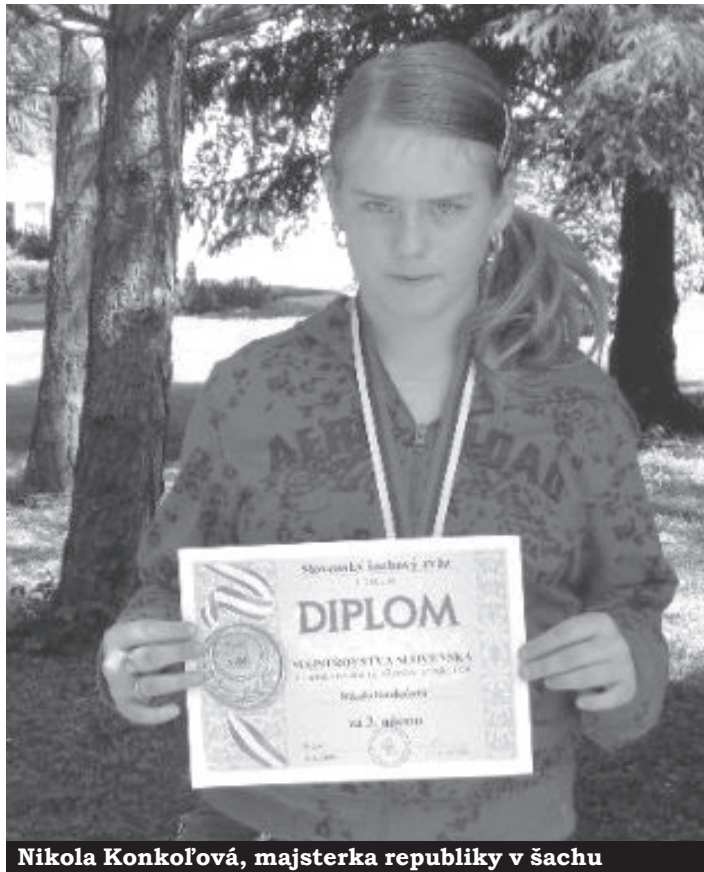
Nikola Konkoľová vybojovala v Handlovej na 31. Majstrovstvách Slovenska telesne postihnutých športovcov v šachu zlatú medailu v kategórii juniorov. Zároveň suverénne potvrdila postavenie najlepšej telesne postihnutej ženy, šachistky Slovenskej republiky. Nika s ELO1419 vstupovala do turnaja ako 15. nasadená hráčka. Napriek tomu, že bola výrazne najmladšou účastníčkou, jej hra v súperoch vzbudzovala rešpekt.

Vďaka výbornému výsledku sa Nikola Konkoľová zaradila medzi najlepších telesne postihnutých šachistov. Veľkou škodou ale je zrušenie majstrovstiev sveta pre nedostatok finančných prostriedkov. Nika mala miestenku istú. Účasť na nich by bola pre Niku obrovskou školou. Majstrovstvá v Handlovej boli vyvrcholením série

náročných turnajov, ktoré Nika v posledných mesiacoch absolvovala.

Okrem zlata z Handlovej sa môže pochváliť 3. miestom na Majstrovstvách Slovenska v rapid šachu, 6. miestom z Majstrovstiev v šachu dievčat do 12 rokov. V turnaji „O prvú dámu Detvy“ obsadila krásne 8. miesto. To je len nepatrný zlomok úspechov, ktoré talentovaná mladá šachistka žne ako na bežiacom páse.

Na otázku, ako hodnotí svoje posledné výsledky Nika odpovedá „Šach ma baví, je to sila a jemnosť zároveň. Keď vyhrám mám skvelý pocit. Deliť sa s blízkymi a pri-

Nikola Konkoľová, majsterka republiky v šachu

teľmi o radosť je krásne!“ Nikole ďakujeme za úspešnú reprezentáciu a prajeme mnoho ďalších víťazstiev.

EK, lk

Opravený medokýš

Pod Hôrkou

Okolie obce je známe svojimi minerálnymi prameňmi, „mädokýšmi“. Okrem známych sírnato-uhličitých prameňov na Močiaroch sa v obci nachádzajú aj ďalšie. Jeden z nich, v lokalite Pod Hôrkou, opravil Alojz Gašper. Umožnil tak lepší prístup k prameňu, postaral sa o čistotu okolia a kvalitu vody. Podľa jeho slov ide o prameň s vysokým obsahom železa, preto sú pôda a rastlinstvo v blízkosti pokryté hrdzavým povlakom.

Pri rekonštruovaní medokýšu Alojz Gašper objavil mincu z roku 1789 s jasným profilom vtedajšieho panovníka Františka Jozefa I. Habsburského, ktorá v tých miestach vypadla nejakému predkovi z vrečka. Napriek tomu, že nejde o žiaden „zlatý poklad“,

možno to brať symbolicky, pretože poklad našiel nie v minci, ale minerálnej vode, ktorú svojou snahou sprístupnil iným.

lk

Zabudnuté výročia

Pre niekoho je to už tak dávno a pre iného len toľko. Toto príde na rozum ak si pripomenieme 71. výročie prvého rozsvietenia elektrickej žiarovky v našej obci. Spája sa s menami Kotek a Riečan, ktorí montovali elektrické rozvody do domácností, dôležitejších obecných objektov a namontovali aj verejné elektrické osvetlenie po dedine.

Napriek tomu si ale len málo domácností dalo zaviesť elektrické vedenie do domu, pretože na to chýbali financie. Medzi ľuďmi panovala aj určitá nedôvera k vynálezu. Výraznejší pokrok nastal o rok neskôr. Sami ľudia sa presvedčili o výhodnosti elektrického osvetlenia. Postupne sa z domov vytrácali petrolejové lampy a neskôršie sa osvetľovali už aj hospodárske budovy. V rodinných domoch to nebolo také vysvietené ako dnes. Najčastejšie sa pou-

žívali žiarovky 5W a niekto mal aj 15W žiarovky. Pouličné osvetlenie bolo skôr symbolické, osvetľovalo len malý úsek cesty. Ešte po druhej svetovej vojne by sa možno napočítalo 15-20 svietiacich lúč. K pouličnému osvetleniu ako ho máme teraz sa to nemôže ani prirovnať.

Okrem tohto výročia, bolo vlani dvestoročné výročie prvých záznamov vzniku osád Podšíp, Federov a Strakov. Osada Strakov vznikla údajne po veľkej povodni, ktorá zaplavila vtedajší Holdošplán (Znamená mesačná pláň, osvetená mesiacom, z maďarčiny – Holdoš: mesiac). Nachádzal sa na spojovacej cestičke medzi autobusovou zastávkou a lavicou pred kostolom. O zaniknutej osade Holdošplán svedčí nález kamených základov spod dreveníc, ktoré sa objavili, keď družstevníci z Párnice robili hlbokú orbu na spomínanom mieste.

Aljoz Hello

SPOLOČENSKÁ KRONIKA

Vítame medzi nami:

Život je ako rozprávka, keď sa začne život dieťatka

Andrej Planieta

Juraj Chyla

Andrej Michálek

Opustili nás:

Všetko zmizne, len stopy Tvojej práce a lásky zostanú

Magdaléna Ondrejková (80)

Marta Lacková (87)

Matilda Karasová (85)

Klára Zrníková (66)

Daniel Huntata (80)

Anton Baleja (88)

Manželstvo uzavreli:

Láska neznamená hľadiet jeden na druhého, ale pozerat sa jedným smerom

máj Vladimír Kubačka
Zuzana Bražinová

apríl Martin Krajínčák
Miriam Kováčová

júl Martin Fúra
Jana Bražinová

jún Peter Vierik
Bibijána Balejová

Futbalové správy

Na zasadnutí Rady ObFZ v L. Mikuláši dňa 29.6.2009 sa rozhodlo o rovnakom počte futbalových mužstiev v III.A a III.B triede (10), čo v dôsledku znamenalo pre FK SOKOL Stankovany zotrvanie v II. Triede, aj keď v súťažnom ročníku 2008/09 po nepresvedčivých výkonoch a problémoch (vo vedení klubu, ale aj v hráčskej základni) skončilo na predposlednom 13. mieste.

1.7.2009 sa uskutočnilo vyžrebovanie

zápasov v súťažnom ročníku 2009/10. Dúfajme, že v novom ročníku dosiahne futbalový klub lepšie výsledky a bude úspešným reprezentantom obce na športovom poli v regióne dolného Liptova.

Sezóna: 2007/2008

Trieda: II. trieda dospelí

	klub	zápasy	výhry	remízy	prehry	skóre	body
1.	L.Ján	26	20	3	3	117 : 31	63
2.	L.Teplá	26	18	2	6	79 : 28	56
3.	Hubová	26	13	9	4	69 : 27	48
4.	Hrboltová	26	15	2	9	65 : 52	47
5.	Vavrišovo	26	13	3	10	59 : 48	42
6.	L.Štiavnička	26	13	3	10	55 : 47	42
7.	L.Kokava	26	11	6	9	54 : 40	39
8.	Lubeľa	26	11	6	9	68 : 58	39
9.	Bobrovec	26	9	9	8	39 : 31	36
10.	Uh. Ves	26	8	8	10	59 : 71	32
11.	Východná	26	8	8	10	41 : 53	32
12.	P. Lupča	26	7	2	17	47 : 71	23
13.	Stankovany	26	4	2	20	26 : 115	8
14.	Prosiek	26	0	1	25	18 : 124	1

Albert Letko

Aj keď naša obec nemá rodáka, ktorý by bol známejší v slovenskej histórii, chceme v niekoľkých pokračovaniach v našich novinách predstaviť niektoré osobnosti, ktoré zviditeľnili našu obec. Ako prvého treba predstaviť Alberta Letka, ktorý bol ako prvý z našej obce vysvätený za kňaza. Narodil sa rodičom Matejovi a Margite Letko dňa 17.10. 1926 v Rojkove. Bol najstarší zo šiestich súrodencov. Otec pracoval ako lesný robotník a matka bola domáca. Základnú školu ukončil v Stankovanoch. Absolvoval príjmačky na lesnícku fakultu vo Zvolene. Pre nedostatok miesta bol priradený na fakultu baníctva v Košiciach ako spolužiak Jozefa Tavela a Viktora Olosa z Hubovej. Všetci traja chceli prejsť na bohosloveckú fakultu do Bratislavy a neskôršie sa to podarilo všetkým trom. Albert prerušil štúdium a šiel pracovať k železnici. Ako robotníkovi mu bola ľahšia cesta k splneniu svojej túžby. Po viacerých žiadostiach sa mu to podarilo, a tak v roku 1964 po skončení štúdia bol v roku 1969 22. júna vysvätený za kňaza pre Trnavskú arcidiecézu. Ako kaplán pôsobil v Zlatých Moravciach. Po roku bol preložený na miesto správcu fary v Jedľovských Kostofanoch. Pretože tam žili aj občania maďarskej národnosti, musel sa naučiť hovoriť aj po maďarsky. V roku 1978 bol preložený do Považian ako správca fary. V roku 1998 zo zdravotných dôvodov odišiel do dôchodku a toho času žije spolu so sestrou v Lubochni.

Zo svojej mladosti rád spomína na svojho starého otca, ktorý v ňom vycítil túžbu po kňazskom povolani. Neraz mu zdôrazňoval, že celý ich majetok by nestačil na jeho štúdium. *Nestrácaj však nádej a pros Pána Boha. On ti dopomôže splniť si svoju túžbu. A ak si dovolený, iste ťa na túto službu povolá.*

Alojz Hello

Ponechať alebo zlikvidovať?

komentár

V auguste v roku 1979 som sa zúčastnil na verejnej schôdzi s občanmi, ktorú zorganizoval vtedajší miestny národný výbor (MNV). Jeden z rozhorčených prítomných ostro kritizoval vtedajšieho predsedu Mateja Janíka, že nerobí nič pre to, aby bola vybudovaná čakáreň pre cestujúcich vlakom smerom na Žilinu. Pri čakaní stoja v daždi a vetre a nemajú sa kam ukryť. Predseda kritiku odmietol a zdôraznil, že robí všetko, čo je v jeho silách, aby bola čakáreň vybudovaná, ale je to márne.

Rozhodol som sa, že sa o to pokúsim ja. Vycestoval som do Bratislavy na riaditeľstvo Východnej dráhy, kde ma prijal jej náčelník Ing. Oravec. Vypočul moju prosbu a poveril svojho námestníka Ing. Zvonára aby to so mnou prediskutoval a vybavil. Aby mohla byť čakáreň vybudovaná, mali sme splniť nasledovné úlohy: vypracovať projekt, zaistiť dodávateľa, spracovať rozpočet stavby, pričom ten nesmel prekročiť čiastku 50 tisíc. Ďalšou podmienkou bol termín ukončenia stavby, ktorý bol stanovený na koniec roka 1979, ináč sa peniaze prepadnú. Bolo treba zvolať náčelníkov staníc Kraľovany a Lubochňa, predsedu miestneho národného výboru a projektanta, ktorí rozhodnú, kde bude stavba stáť. Poslanci sa taktiež museli k návrhu vyjadriť.

Všetky uložené povinnosti som urýchlene splnil, lebo času do konca roka veľa nebolo. Až vtedy som si uvedomil, do akého nerovného boja som sa pustil. Stretal som sa s úžasnou byrokraciou a nepochopením. Napriek mojej snahe Východné dráhy čakáreň zamietli pre nevyhovujúce umiestnenie.

Po opätovnej ceste do Bratislavy sme zmenili miesto, no Dráhy v liste zase našu čakáreň zamietli. Vycestoval som

za pánom Zvonárom. Ten však v liste nič nevidel a dokonca hľadal toho, kto stanovisko vydal, no vinníka nenašiel. Nariadil nám teda pokračovať vo výstavbe. Dokonca aj podnik KOVO-DREVO v Liptovskom Mikuláši obdržal spis o zastavení stavby a jeho vedenie zrušilo všetky práce.

Nastali preteky s časom. Zobral som si dva dni dovolenky a obišiel mestá Martin, Ružomberok, Dolný Kubín a Liptovský Mikuláš, navštívil všetky kovospracujúce podniky a žiadal vybudovanie čakárne. Nepochodil som. Bol už takmer koniec roka a oni boli pracovne vyťažení.

Konečne mi podnik OSP v Liptovskom Mikuláši prisľúbil, že prácu vykoná, ale s tým, že konštrukciu v dielňach urobí armáda. Tak som požiadal ministerstvo národnej obrany o pridelenie šiestich vojakov zámočníkov, ktorí konštrukciu urobili. Koncom mesiac novembra bola čakáreň dovezená a uložená za budovu MNV. Na zhotovenie a dopravu bolo vyčerpaných 32 tisíc, ktoré po vyúčtovaní zaplatila železnica. Keďže bol už koniec roka, 18 tisíc sa prepadlo a nastal nový problém. Kto dá financie na montáž a dokončenie stavby?

Funkcionárov železníc, so žiadosťou o podporu pri dostavaní čakárne som navštívil sedemkrát. Stavba, ktorá mala byť dokončená a odovzdaná do užívania, trvala dva roky a štyri mesiace. Možno sa budete čitatelia týchto novín pýtať, prečo o tom po toľkých rokoch píšem. Nuž preto, lebo keď sa na tento plecháč, či plechovku, pozerám zvonku alebo naberiem odvahu a pozriem aj dnu, je mi veľmi smutno. Čakáreň sa zmenila na chliev alebo maštal. Možno oboje. Je neskutočné, čo s ňou niektorí naši „ľudia“ urobili, veď to vidí každý. Preto sa pýtam spolu s predstaviteľmi železničnej stanice Kraľovany: *Čakáreň zlikvidovať? Alebo ponechať?*

Anton Chorvát

Maličký gazdiček by si tiež chcel postaviť žumpu, ako iní veľkí gazdovia, lebo im niekto finančne prispeje. Oni by mu však dali podmienku, dobre, ale postavíme jednu obrovskú v tvojom dvore. Ten nakazený „sajrajt“, ktorý odtiaľ budú vyberať, niekto odvezie a ak nie, máš veľkú záhradu, nahádzu Ti to tam na hromadu, veď časom si zvykneš. Ak by mal tento gazdiček len trocha zdravého úsudku a predvídania- obrazne povedané zobral by prvé vidly, ktoré by mu prišli pod ruku a urobil by patričné opatrenie. Myslím, že toto by urobili aj naši blízni spoza Váhu, keby im niečo také chceli zrealizovať v Stankovanoch. Projekt ČOV Švošov, Hubová, Lubochňa a Stankovany, je nám predstavený asi takto:

Je to hermeticky uzavretá budova, z ktorej do Váhu vyteká čistá voda a usadený kal niekto odvezie. Žiadny zápach, žiadna škodlivosť, skrátka nič sa nedeje. Takáto verzia znie veľmi optimisticky, žiaľ skutočnosť je iná. Samozrejme, že kanalizácia a ČOV sa stávajú nutnosťou dnešnej doby a je dobré, že sa niekto snaží tento problém riešiť, len treba obyvateľom Rojkova povedať pravdu. O takejto vážnej veci nemôže rozhodovať malý počet poslancov. Je tu predstavený len jeden projekt, ktorý je priam unikátny pre všetkých zainteresovaných, ale tragický pre Rojkov. Doslova nás niekto chce obetovať pre záujmy iných. Zdá sa, že IQ obyvateľov Rojkova niekto kladie na úroveň produktov, ktoré nám vo veľkej hojnosti každodenne a na večné časy budú naši

„bratia“ z 5 km vzdialených obcí posieľať.

Myslím si, že je nutné vypracovať iný projekt. EÚ je úplne jedno, či v danom projekte bude jedna ČOV, alebo viac. Nie je to však jedno vodárenskej spoločnosti, ktorá si ušetrené milióny rozdelí v rámci odmien. ČOV samozrejme nie je hermeticky uzavretá nádoba. Vedľajší produkt čistiaceho procesu je plyn, ktorý musí pozvoľna unikať do ovzdušia, kde sa rozplynie. Z tohto dôvodu sú ČOV stavané čo najďalej od miest a obcí, takže keď niekto prechádza okolo za určitých podmienok, zápach nemusí ani postrehnúť. Samozrejme ak sa práve ČOV nečistí od usadených výkalov.

V Rojkove nastane iný problém. Obec je z dvoch strán uzavretá dolina. Vietor fúka zo západu na východ, takže pôsobí ako tunel, zápach bude preťahovaný priamo, hlavne cez dolný koniec Rojkova.

Čo nastane, keď sa táto obrovská budova plná výkalov a chemikálií, ktoré sa bežne v domácnostiach používajú, bude čistiť to sa uvidí, ale potom nadávať bude už neskoro. V prípade realizácie tohto konkrétneho projektu, sa všetci okrem obyvateľov Rojkova, môžu od radosti a smiechu doslova plieskať do kolien, len my a generácie, ktoré tu budú žiť, sa môžu akurát tak plieskať hlavou o stenu a možno aj povedať - Ti naši starí rodičia asi úplne prišli o rozum, keď to dopustili, alebo im niekto za to dobre zaplatil. Samozrejme by sa niekto mohol opýtať, či nebude zápach v prípade, že budeme mať samostatnú ČOV pre

Stankovany, Rojkov. bude, ale koncentrácia zápachu bude niekoľkonásobne menšia a to je veľký rozdiel. Dôsledky svojho odpadu si musíme znášať, aj keď pre maličký Rojkov by stačil, v porovnaní budovy o rozlohe okolo 2000 m² len taký maličký „hajzlíček“ zatiaľ musíme rešpektovať svojho väčšieho brata. Ktovie dokedy, sú aj menšie dedinky ako je Rojkov a sú samostatné. Starosta Rojkova by síce nemal 56-60 tisícový plat ako vo veľkých obciach, ale máme dosť šikovných dôchodcov, ktorí by neboli naň odkázaní. Tento projekt je pripravovaný už dlho a zdá sa, že ho chce niekto silou mocou presadiť. Nemyslím si, že so zlým úmyslom, ale pod tlakom času získať financie z EÚ do roku 2013. Neuvažuje správne. EÚ začala podporovať ČOV vo veľkých obciach a skončí pri malých. Niekedy je lepšie počkať, ako sa unáhliť a obetovať obec, v ktorej žije.

Dokonca aj dlhoročné nečistenie potoka pri hasičskej zbrojnici považujem za zámer. Tento potok je doslova zanesený výkalmi a vôbec by to tak nemuselo byť, stačilo by, aby mal každý svoju žumpu a prípadný odtok vybavený sieťkou. Skrátka teraz stačí povedať: „... vidíte čo ste narobili“ a to všetko ideme vyriešiť našim projektom.

Samozrejme, že problém ČOV všeobecne, by si vyžadoval ďaleko rozsiahlejší a odborný článok, no nedá sa to zrealizovať v rámci tohto časopisu.

Na záver už len krátke metaforické doporučenie, lebo vraj sa musel niekto obyvateľom Švošova prosieť, aby nás do svojho projektu zapojil. Takže obyvatelia Rojkova, ktorí súhlasíte s projektom ČOV, alebo ste ľahostajní k tomu čo sa deje: Za „porcie“, ktoré nám sem budú všetci Švošovci, Gombášanci, Lubochňanci posieľať, ponáhľajme sa všetci teperiť, pobozkať ich láskavú riť.

Emil Baleja, Rojkov

Kanalizácia a čistička odpadových vôd, komfort alebo nevyhnutné zlo?

List pána Emila Baleju bol redakciou posunutý spoločnosti SVS inžiniering a projektantovi ČOV, od ktorých sme žiadali odborné a nezávislé stanovisko.

Práce na predstavenom projekte začali už v roku 2006. Uvedenému projektu predchádzalo viacero iných projektov a štúdií, ktoré riešili rôzne alternatívy odkanalizovania obcí Stankovany, Hubová, Lubochňa, Švošov. Alternatívne

umiestnenie a počet ČOV v podstatnej miere ovplyvňovali technicko-ekonomické podmienky, existujúce koridory (rieka Váh, štátne cesty, železnice, pripravovaná výstavba diaľnice) a ich ochranné pásma, chránené krajinné oblasti, národné parky, existujúca zástavba, vhodnosť lokality pre umiestnenie a mnoho ďalších podstatných aspektov.

Pozn. redakcie: List je uverejnený v plnom znení, bez redakčných úprav. Pán Baleja sa na redakčnej rade vyjadril, že nezastupuje názor skupiny občanov, ale prezentuje sám seba.

V rámci porovnania týchto alternatív bolo ako environmentálne, technicky a ekonomicky najvýhodnejšie riešenie odporúčané odkanalizovanie všetkých obcí na spoločnú ČOV v lokalite západne od miestnej časti Rojkov. Na túto alternatívu potom boli vypracované všetky stupne projektovej dokumentácie, ktoré si vyžaduje legislatíva SR a legislatíva EÚ v rámci podania žiadosti o nenávratný finančný príspevok z fondov Európskej únie.

K zámeru sa vyjadrilo celkom 19 organizácií, ktorých pripomienky boli do ďalších stupňov projektu zapracované. Mimoriadne sa dbalo na vplyvy na životné prostredie. Následne bol spracovaný stavebný zámer verejnej práce, ktorý mal preukázať efektívne použitie verejných financií. Z tohto dôvodu bol predložený na ministerstvo výstavby a bola vykonaná štátna expertíza, ktorá preukázala oprávnené vynaloženie finančných prostriedkov na predloženú alternatívu.

Dňa 15. 12. 2008 bola spracovaná projektová dokumentácia pre územné rozhodnutie a dňa 28. 04. 2009 bola dodaná projektová dokumentácia pre stavebné povolenie. Bola podaná žiadosť o stavebné povolenie, na ktorú bolo vydané stavebné povolenie č. ŠVS-2009/00788-22 zo dňa 01. 06. 2009, ktoré nadobudlo právoplatnosť. V rámci tohto procesu bolo oslovených 52 dotknutých organizácií, zabezpečilo sa cez 80 vyjadrení dotknutých orgánov, priamo bolo oslovených do 200 občanov dotknutých stavbou. Vo všetkých obciach boli konané minimálne dva verejné hovory pre občanov týchto obcí, z dôvodu prejednávania umiestnenia ČOV bolo konané ešte osobitné jednanie.

Technológia

Navrhovaná spoločná čistiareň odpadových vôd (ČOV) Stankovany – Rojkov je založená na modernej technológii dlhodoobej aktívácie s úplnou stabilizáciou kalu. Odpadové vody sú privádzané na ČOV do objektu hrubého predčistenia, ďalej do združeného objektu biologického čistenia, ktorý pozostáva z nitrifikačnej, denitrifikačnej a dosadzovacej nádrže vrátane kalovej, aeróbnym kalovým hospodárstvom a s kalovou koncovkou mechanického odvodnenia kalu. Celý združený objekt čistenia je kompletne prekrytý a zastrešený budovou. Súčasťou projektu ČOV je elaborát posúdenia vplyvu ČOV na ovzdušie spracovaný odborne spôsobilou osobou. ČOV bude situovaná mimo obec vo vzdialenosti cca 800 metrov od najbližšej rodinnej zástavby v časti ob-

ce Rojkov. Na ČOV je navrhnutá vzduchotechnika odsávania a čistenie odsávaného vzduchu z budovy ČOV na zemnom filtri. Prístup na ČOV a prípadná manipulácia s produktami ČOV je riešená mimo obec s napojením na štátnu cestu I/18. Boli urobené maximálne opatrenia pre možnosť minimalizácie negatívnych vplyvov ČOV na obyvateľov obce. Predložená technológia čistenia zodpovedá najmodernejším trendom čistenia a zabezpečí požadovanú účinnosť čistenia odpadových vôd. Kvalita vyčistenej vody spĺňa požiadavky Nariadenia vlády SR pre vypúšťanie vôd do recipientu i pre znečistenie povrchových tokov. Produkcia emitujúcich látok do ovzdušia spĺňa všetky požiadavky emisných limitov v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 706/2003 Z.z.

Finančná podpora

Na projekt „Hubová, Lubochňa, Švošov – kanalizácia a ČOV“ bola podaná žiadosť o nenávratný finančný príspevok. Finančná podpora sa poskytne len na projekty určené pre aglomerácie, ktoré sú v súlade s Národným programom SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd. Projekt musí riešiť odvádzanie odpadových vôd iba v rámci celej aglomerácie (min. 85% obyvateľov). Časový rámec oprávnenosti výdavkov sa stanovuje tak, že za oprávnené sa považujú výdavky, ktoré vznikli v období od 1.1.2007 do 31. 12. 2015. V zmysle smernice Rady je uvedená aglomerácia Hubová, Lubochňa, Švošov s veľkosťou aglomerácie 2640 obyvateľov.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že finančná podpora sa poskytne iba projektu, ktorý rieši obec Hubová, Lubochňa, Švošov, avšak projekt musí riešiť celú aglomeráciu (min. 85% obyvateľov). Výdavky na odkanalizovanie obce Stankovany sú neoprávnené a obec Stankovany v rámci tohto programového obdobia nie je oprávnená sama podať žiadosť v rámci OP ŽP 2007 – 2013.

Realizácia stavby

Z dôvodu vyššie uvedených skutočností sme presvedčení, že navrhovaná stavba bola dostatočne prerokovaná s dotknutými organizáciami a občanmi všetkých obcí. Navrhovaná technológia zodpovedá najmodernejším trendom a spĺňa všetky požiadavky platných zákonov a predpisov SR a EÚ.

Dňa 01. 06. 2009 bola žiadosť o fi-

nančný príspevok z fondov EÚ úspešne podaná na MŽP SR a predpokladá sa realizácia tejto stavby začiatkom roka 2010.

Realizácia stavby bude mať významný pozitívny vplyv na životné prostredie a čistotu povrchových tokov a podzemných vôd v regióne. Jednoznačne skvalitní životné prostredie všetkých obyvateľov dotknutých obcí a blízkeho okolia.

*Spracované z vyjadrenia
SVS inžiniering*

Zo strany projektanta boli urobené maximálne opatrenia pre možnosť minimalizácie negatívnych vplyvov ČOV na obyvateľov obce

Trend budovania infraštruktúry odvádzania a čistenia odpadových vôd je jednoznačne spájať blízke spoločenstvá, je to výhodné prevádzkovo, ekonomicky. Podporné dokumenty – Štúdie uskutočniteľnosti, Stavebné zábery, Environmentálne štúdie to jasne dokumentujú. Iné varianty riešenia by boli pre realizáciu stavby z fondov EÚ, jej ekonomiku ťažko zdôvodniteľné.

Množstvo finančných prostriedkov, ktoré by museli byť na projekt vynaložené v prípade, že by si obec postavila kanalizáciu a čističku sama, ako to navrhuje pán Baleja, by zadĺžila rozpočet na 25-30 rokov. Náklady na vyštavenie kanalizácie pre Stankovany predstavujú 80-90 miliónov korún a pre čističku rovnako, 80-90 miliónov korún.

Projektant si je vedomý, že podľa obsahu stažnosti ťažko presvedčí občana o správnosti návrhu ČOV, jeho averzii k čisteniu odpadových vôd zo susedných obcí, ale je tu snaha vysvetliť, že návrh ČOV bol robený tak, aby ČOV spĺňala všetky požadované kritériá na jej optimálnu prevádzku. Sme odborná organizácia, ktorá navrhuje ČOV na základe odbornej spôsobilosti a profesijnej hrdosti, bez dosahov naznačených vedľajších vplyvov občanom.

Vážime si názor občana a jeho snahu o zabezpečenie čo najkvalitnejšieho životného prostredia pre občanov obce, ale sme presvedčení, že realizácia diela určite nezhorší životné prostredie obyvateľov obce.

V prípade potreby sme k dispozícii na konzultácie, resp. obhliadky podobných ČOV.

*Spracované z vyjadrenia
spoločnosti Hydrocoop, ktorá
projekt pripravuje*

JUDr. Vladimír Urban, lk

Nebezpečné letné stretnutia

S príchodom letných dní nadišiel pre nás čas, kedy sa vydávame do prírody pokochať sa nielen jej krásou, ale aj nazbierať niečo z jej darov. No človek nie je jediný tvor, ktorý by sa chcel darmi prírody posilniť a pomaškrtiť si na nich. Na potulkách letnou prírodou môžeme v lese stretnúť aj iné živočíchy, pri stretnutí s ktorými môžu nastať aj konfliktné situácie. Tieto živočíchy si môžu brániť svoje teritórium, respektíve ochraňovať svoje mláďatá, ak človek vstúpi do priestoru medzi dospelého jedinca a mláďa alebo sa k nemu nebezpečne blízko priblíži. K takýmto živočíchom, s ktorými sa môžeme stretnúť aj v lesoch nášho regiónu, patria hlavne väčšie šelmy z čeľade medvedovitých, psovité a mačkovité.

Vlk dravý (obyčajný) je druh z čeľade psovité, z radu mäsožravce. Považuje sa za priameho predka psa. Výška: 80 až 105 cm, váha 30 až 80 kg, veľkosť znásobuje srst, ktorá je v zime dlhá až 6 cm, hriva je 15 cm široká s dĺžkou srsti 10- 13 cm. Vzdialenosť od nosa po koniec chvosta je 180- 270 cm, chvost dosahuje dĺžku 50- 60 cm. Na rozdiel od človeka, vlk chodí iba po prstoch a nie po celom chodidle. Čefuste sa vyznačujú veľkou silou- okolo 100 kg na-cm² (nemecký ovčiak len polovicu tejto sily). Vlk si čuchovými stopami značí svoje územie a takisto sa čuchom navigujú. Oblasť nosa, ktorá zachytáva pachy je u vlka až 14- krát väčšia ako u človeka a obsahuje 200 miliónov čuchových receptorov (u človeka 5 miliónov). V dobrých podmienkach vlk zavetří pach aj na 3 km. Vlk počuje až do frekvencie 80 kHz (človek 20kHz), na

otvorenom priestranstve počuje až do vzdialenosti 8 km. Zrak je veľmi ostrý, vyvinutý na vnímanie pohybu. Zorný uhol vlka je 180°, jeho korisť má zorný uhol až 300°, čo je pre vlka nevýhodou. Vlk je citlivý na vibrácie- vie rozpoznať blížiacu sa zemetrasenie. Vlk je veľmi plachý a človeka sa bojí.

Rys ostrovid je najväčšia voľne žijúca šelma z čeľade mačkovité na Slovensku. Po medveďovi a vlkovi je to na Slovensku tretí najväčší mäsožravec. Výška až 70 cm, dĺžka 80 až 130 cm, váha okolo 20 až 35 kg (dospelý samec). Charakteristickým znakom rysa sú trojuholníkové uši s čiernymi chumáčmi chlupov a čiernym koncom chvosta. Typickým životným prostredím rysa sú oblasti zmiešaných a ihličnatých lesov stredných a vyšších polôh, najlepšie so skalnými útvarmi. Na Slovensku sa vyskytuje v počte asi 400 až 500 kusov, spoločenská hodnota tohto jedinca je 2655,51€. Rys je aktívny hlavne na súmraku, na tichých lokalitách ho však možno stretnúť aj cez deň, keď sa vyhrieva na slnku. Denne môže prejsť za potravou až 25 km. Rys má výborný zrak. Za denného svetla rozozná hľadáva na 75 m, srnca na 500 m a svišťa na 400 m. Pri stretnutí s človekom rys ustupuje z cesty, vždy dôstojne, pomaly a šľaby bez strachu.

Medveď hnedý je veľké, silne stavané zviera. Výška 1,3 m, dĺžka až 2 m, hmotnosť 80 až 400 kg (samce dvakrát ťažšie ako samice, ktoré majú menšie a ľahšie kosti). Končatiny majú zakončené silnými pazúrmí. Na Slovensku sa odhaduje počet medveďov na 700 – 850 jedincov, ktorého spoločenská hodnota je 2 655,51€. Medveď hnedý je na Slovensku celoročne chránený druh, súčasne je prísne chránený aj podľa viacerých medzinárodných dohôd. Hoci patrí medzi šelmy, medveď nie je dobrým lovcem. Postupne sa stal všežravcom, pričom 80 – 90% jeho

potravu tvorí rastlinná zložka. V lete aj na jeseň je medveďa potrava pestršia (čučoriedky, maliny, bukvice, mravčie a osie larvy). Niektoré jedince navštevujú včeliny, polia, skládky odpadu či napádajú dobytok. Napadnutie človeka medveďom je pomerne zriedkavé, a v podstate od skončenia 2. sv. vojny nejstuje prípad, že by pri takomto napadnutí došlo k usmrteniu. Zranenia, ktoré medveď spôsobí sú vážne, ide najmä o poranenia hlavy, rúk a nôh. Treba tiež povedať, že akékoľvek napadnutie, ak by medveď chcel, sa môže skončiť smrťou. Za všetky útoky medveďa na človeka si môže človek sám. Medveď, ktorý útočí, sa líši od normálneho jedinca a stráca prirodzenú plachosť. Keď máte to šťastie a stretá sa medveď vo voľnej prírode, potom je dôležité nasledovné: ak máte strach zo stretnutia, medveď o vás zatiaľ ani len netuší. Správa sa prirodzene, pasie sa, alebo prechádza. Potrebne je dať o sebe vedieť primeraným spôsobom, tlmným rozhovorom, krátkym hvizdom a podobne. V žiadnom prípade nekričať a nerobiť paniku. Ak medveď nereaguje, treba pokračovať pokiaľ vás nezaregistruje. Ak sa tak stane, medveď uniká rýchlosťou, ktorá vás určite prekvapí. Pokiaľ sa tak nestane, medveď niečo tuší, potom reaguje typickým postavením sa na zadné laby. Túto situáciu si ľudia vysvetľujú ako hrozbu alebo nebudaj ako útok. Opak je pravdou, medveď sa len snaží získať lepší prehľad o tom, kto alebo čo ho vyrušuje. Medveď útočí zásadne v polohe na všetkých štyroch labách. Má slabý zrak, preto sa pokúša dostať sa nad úroveň okolitého terénu.

Ak nemáme zo stretnutí so šelmami strach, musíme mať aspoň rešpekt. Rešpekt je veľmi dôležitý, lebo tieto krásne ale zároveň nebezpečné šelmy si ho zaslúžia.

Ján Buliak

Stankovské priezviská v 19. storočí

Aby nebol žiadny rod pochádzajúci zo Stankovian ukrátený o objasnenie svojho pôvodu, pokračujeme v stankovských priezviskách objavujúcich sa v 19. storočí v obecnej matrike.

Dančo – v októbri 1804 sa narodil Ján, ako syn Jána Dančo a Kataríny Zajasenskej alias Šebík. Krstná mama bola Eva Krička. Bývali v osade Holdošplán, dnes Strakovo.

Dudík – 6. júna 1830 sa narodili Adam a Eva, dvojčičky rodičov Martina Dudíka a Anny rodenej Zrníkovej. Krstnými rodičmi boli Ondrej Zajasenský, Zuzana Gašper a Zuzana Pečko.

Faláth – 4. 11. 1829 sa narodil Ondrej, syn Matúša Faláth a Kataríny rodenej Michalek. Krstnými rodičmi boli Anna Gašper a Ján Kročko.

Foltin – 26. júla 1872 sa narodil Ján, syn Jána Foltína a Paulíny Matjašovskej, bývali v Stankovanoch č. 104. Krstnými rodičmi boli Ján Murín a manželka Anna rodená Baló.

Fúra – 26. 10. 1826 sa spomína toto priezvisko prvýkrát v knihe narodených, vtedy sa narodil Šimon, syn Jána Fúru a matky Zuzany rodenej Belko. Krstnými rodičmi boli Ján Babala a Zuzana Špireng.

Galan Šunda – 28. marca 1828 sa narodila Mária, dcéra Juraja Galan alias Šunda a Zuzany Gašper. Krstnými rodičmi boli Jozef Hadač a Zuzana Mattko.

Gašper – V novembri 1803 sa spomína Zuzana Gašper ako krstná mama Doroty Kancer. Podľa knihy sobášnych sa Zuzana Gašper vydala za Juraja Gavuru. Vo februári r. 1804 sa narodila Mária, ako dcéra Tomáša Gašper a Márie rodenej Bodor. Krstnou mamou bola Dorota Kvant. V máji 1804 sa narodila Katarína, dcéra Jána Gašper a Zuzany rodenej Cmurko. Krstnou mamou bola Zuzana Pečko. 19. 1. 1810 Ondrej Gašper uzavrel manželstvo so Zuzanou Krupa, obidvaja zo Stankovian. Zrejme Gašperovci prišli niekedy medzi rokom 1781-1802, pravdepodobne z Oravy.

Gonos – 5. 12. 1881 sa narodil Ján, syn Jána Gonosa a Kataríny Mudaj. Krstnými rodičmi boli Štefan Špireng a Mária Ficko. V knihe zomrelých je záznam, že otec Ján Gonos, zomrel 25. mája 1882. Doslovne sa tam uvádza, že zomrel - Ján Gonos Lisý, manžel Kataríny Mudaj – Šebík. Bývali v Stankovanoch č. 20.

Hadač – Prvýkrát sa toto priezvisko objavuje v januári 1804, keď sa spomína Eva Hadač ako krstná mama Márie Pečko. Vo februári 1804 sa narodilo dieťa, ktorého krstné meno je nečitateľné, a to rodičom Matúšovi Hadačovi a Anne rodenej Burgan. Krstnými rodičmi boli Zuzana Chovanec a Ján Pečko.

Hatala – 18. augusta 1836 sa narodil Jozef, syn Jána Hatalu a Kataríny rodenej Medziar. Krstnými rodičmi boli Juraj Kvara a Mária Buljak.

Helo – V roku 1816 sa narodil Štefan, matkou bola Katarína Helo a otcom Ján Holdoš. Ďalší záznam z roku 1825 uvádza, že sa narodila dcéra Zuzana rodičom Jurajovi Helo a Zuzane rodenej Medziar. V maďarskom pravopise sa Helo písalo ako Helyo a čítalo Hejo, preto neskorší farári, ktorí písali slovenským pravopisom prepisovali priezvisko ako Heljo.

Huntata – 26. 5. 1825 sa narodil Jozef ako syn Ondreja Huntata Kováčik a matky rodenej Kvant, krstné meno sa neuvádza. Krstnými rodičmi boli František Sopko a Zuzana Mišík. Zaujímavé je, že 18. 3. 1865 zomrel Jozef, syn Jozefa Huntata Škuta Kováčik a mat-

ky Márie rodenej Medziar. Zdá sa, že priezviská Huntata a Kováčik, majú spoločný pôvod, alebo aspoň ich prví nositelia boli blízki príbuzní.

Hromada – 20. 2. 1875 sa narodila Anna Petronela dcéra Jozefa Hromadu a Zuzany Kollár. Otec bol zapísaný v matrike ako Ludirektor – riaditeľ školy v Stankovanoch. Pochádzali z Ružomberka.

Hulák – 3. apríla 1831 sa narodil Juraj, syn Ondreja Huláka a Márie Klelník. Krstnými rodičmi boli Ondrej Babala a Anna Buchta.

Chyla – v roku 1803 je Zuzana Chyla uvedená ako krstná mama Zuzany Matula. V decembri toho istého roku sa narodila Zuzana ako dcéra Jána Chylu a Doroty rodenej Letko. Krstnými rodičmi boli Katarína Matulová a Ján Vanický.

Haučo a Chomist – tieto dve priezviská tiež spolu súvisia ako Huntata a Kováčik. Haučo sa však spomína skôr. 8. 1. 1853 sa v Rojkove narodil Ján, syn Jána Haučo a Márie Chovanec. Krstnými rodičmi boli Ján Tavel a Anna Ročák. 23. júla 1856 sa narodil Ján, syn Jána Haučo a Márie Forgáč. Krstnými rodičmi boli Jozef Ročák a Terézia Bagan. Až 8. augusta 1856 sa narodil Jozef, syn Pavla Haučo alias Homisa a Terézie rodenej Gašper. Krstnými rodičmi boli Juro Gavura a Mária Baran. Práve to prímene - Homisa, je farárom skomolené priezvisko Chomist. 19. 11. 1883 sa narodila Mária, dcéra Jozefa Haučo Chomist a Márie Solnovej. Bývali v Stankovanoch 38. Ako vidno v roku 1883, iný farár už zapísal prímene Homisa ako Chomist. Ktovie či predchádzajúcemu farárovi tak znelo alebo ho skomolil preto, že jeho maďarské vzdelanie a prostredie, v ktorom predtým pôsobil, mu neumožňovalo ho napísať s „ch“ na začiatku. Tento farár prekrstil všetkých, ktorých priezviská sa začínali písmenom ch, napr. z Chorváta bol Horvát, z Chovanca bol Hovanec, no a z Chomista bol Homisa. Samostatne sa priezvisko Chomist začalo vyskytovať až neskôr, napríklad pri mene Jána Chomista, ktorý bol takto zapísaný 9. 3. 1896, keď spolu s manželkou Katarínou, rodenou Škutovou z Podšípu, sa stali krstnými rodičmi Ľudmili Holdošovej.

V budúcom čísle pokračujeme priezviskom Chovanec.

JUDr. Vladimír Urban

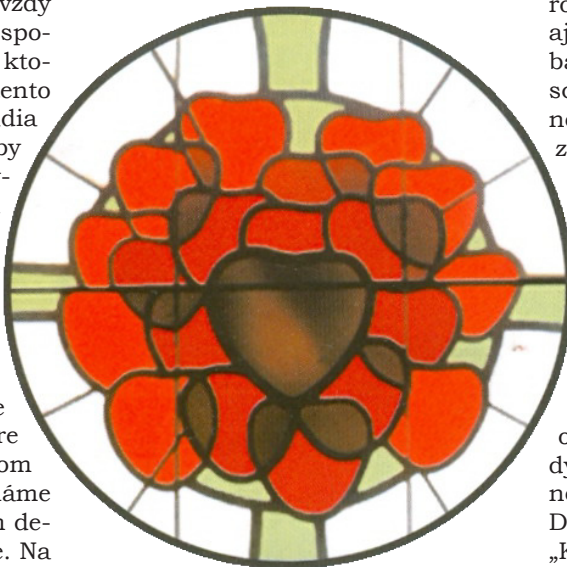
Sviatok Božského srdca

Patronát nad našim kostolom a farnosťou, ešte donedávna jediného kostola v Spišskej diecéze, nesie Božské srdce Ježišovo. Tento sviatok pripadá vždy na prvý júnový piatok, u nás zvaný odpust.

Deň pred týmto sviatkom bola vždy spoločná spoveď. Možno by človek spočítal na prstoch jednej ruky tých, ktorí sa na nej nezúčastnili. Pretože tento sviatok nebol pracovným dňom, ľudia si väčšinou zobrali dovolenku, aby sa mohli osobne zúčastniť na slávnostnej bohoslužbe. A po nej sa stretli na šiatroch, kde bola približne takáto atmosféra.

Prekrikujúci predajcovia vábili účastníkov, aby navštívili ich stánky, v ktorých sa predávalo šatstvo, šatky, stuhy, gombiky, rôzne predmety do domácnosti. Samozrejme nesmeli chýbať medovníky v tvare srdca. V strede s malým zrkadielkom a nápisom *Z lásky, Zo srdca*. Známe boli aj takzvané medovníky sedem detí, medovníkové koníky a podobne. Na pultoch nechýbali ani pasce na myši, hrkálky, nite, hrebene, nafukovacie hady, kohútiky, pišťalky, rôzne cedítka, varechy. Pre chlapcov bol najväčší dar, ak dostal nožík, rybkú. A veľkým šťastím bolo dostať ústnu fúkáciu harmoniku. Pre dievčatá šatka alebo pekná stuha do vlasov, či brošňa. Valasi predávali všetky výrobky zo syra, koníky, kohútiky, oštiepky, korbáčiky, srdiečka, črpáky, formy na maslo. Nesmela chýbať ani cukrová vata, ba z Ružomberka prišiel aj zmrzlinár, ktorý svoj vozík ťahal za bicyklom. Zvláštnosťou boli predavači s kosami. Z každé-

ho kúta bol počuť cvengot ocele. Dobrý gazda, si vedel vybrať kosu podľa toho, aký zvuk kosa vydáva pri klepnutí na kameň. Na pultoch nechýbali na kôpkach nasypané rôzne druhy cukrikov. Šikovnejší chlapci vedeli, ako niekoľ-

ko sladkých cukrikov potiahnuť, aby to predávajúci nezbadal. Predávali sa aj sväté obrazy, ružence a modlitebné knižky. Čo by to boli za hody, ak by chýbala strelnica? Kde by sa mohli mládeneci pochváliť tým, že svojej vyvolenej vystrelia papierovú ružu alebo niečo cennejšie, bábiku oblečenú v kroji. Medzi mládencami v dedine sa vždy našiel huncút, ktorý vyviedol niečo, načo sa potom spomínalo. Starší spomínajú na jedného hodujúceho, ktorý prišiel na strelnicu. Zaplatil, nabíľ vzduchovku a spýtal sa obsluhujúceho,

čo musí vystreliť, aby získal zavesené hodinky. Odpoveď znela: *musíš trafiť desiatku*, mysliať tým na terč. Mládenec zaciľil vzduchovkou a vystrelil. Na veľké počudovanie všetkých sa hodinky rozleteli. Obsluhujúci sa veľmi rozčúlil, no strelec povedal. *Veď ste mi kázali streliť do desiatky*. Obsluhujúci zvesil hodiny so slovami, sú vaše. Na Sihoti bol vždy kolotoč, hojdačky a rôzne atrakcie pre deti. Niekedy prišiel aj kúzelník. V tento deň nemohli chýbať žobráci lemujúci cestu od brány po schody do kostola. Boli to zväčša vojnoví mrzáci bez nôh, rúk. Sediace na zemi, pred nimi klobúk alebo čiapka, pýtali almužnu. Starší si isto spomínajú na jedného, ktorému chýbali nohy od kolien. Aby si neporanil kýpte, mal na ich ochranu pripevnené kusy pneumatiky z motorky. Bol neprehliadnuteľný tým, že veľmi pekne hral na harmonike a pekne spieval. Jedným zo známejších žobrakov „Ligas“, prišiel pár dní pred odpustom a po niekoľkých dňoch, kedy prespával po domoch odišiel. Nikto nevedel, kde sa cez zimu zdržiaval. Druhým známym bezdomovcom bol „Kalina“, pochádzal z Lazu. Bolo nepísanou zmluvou medzi rodinami a richtárom, že každý deň sa o neho postará iná rodina, ktorá mu poskytne stravu a ubytovanie. Napriek tomu, že v týchto časoch bola chudoba, nikto týchto biednych ľudí neodmietol, a každý čo mohol, to im poskytol. Či už kúsok chleba alebo tanier teplej polievky. V tých časoch nikto nenechal spadnúť omrvinku chleba na zemi, nikomu sa neťažilo po ňu zohnúť, lebo aj to je Boží dar. Ľudia boli súcitnejší a vedeli sa skôr rozdeliť a pomôcť ako bohatší a to platí doposiaľ.

Alojz Hello

Stankovský odpust z roku 1934

Úcta a pobožnosť k Božskému srdcu Ježišovmu sa v našej cirkvi katolíckej už od najstarodávnejších časov pestovala a zvlášť pestuje od toho času, ako sa pán Ježiš zo svojim najsvätejším srdcom zjavil sv. Margaréte, mníške. Naš krásny kostol má na hlavnom oltári Božské srdce Ježišovo, a preto je celá farnosť venovaná ochrane tohto srdca. Celý mesiac jún odbavujeme celý mesiac pobožnosť k Božskému srdcu, ale zvlášť zasvätili sme sviatok Božského srdca Ježišovho dňa 8. júna. Naš duchovný otec pozval pátra misionára z Kostolnej, aby sa mohlo čím viac veriacich vyspovedať, k tomu prišli aj kňazi zo susedných obcí vypočuť

spovede našich farníkov. Keď nastal radostný sviatok, spatrili sme celý kostol stromkami a kvetmi ozdobený, aj zvonku nad dverami kostolnými skvel sa medzi kvetmi obraz veľkého srdca. Oltár Božského srdca bol zasypaný najkrajšími kvetmi a plával v žiare nespočetných sviečok. Kázeň mal preveľbný pán misionár, v ktorej vyličil Božské srdce Ježišove ako prostriedok spasenia pre mládež, pre rodiny a verejnú spoločnosť. Nejedni veriaci slzili dojatí krásnymi príkladmi o milosrdenstve Srdca Ježišovho. Slávnostnú svätú omšu mal d.p. farár z Komjatnej, počas ktorej takým vyvýšeným a nadšeným hlasom spieval, že sa v celom kostole,

ba aj von rozliehal. V samý sviatok pristúpilo 870 veriacich ku svätému prijímaniu. Pravda nielen z našej farnosti, ale i zo susedných farností z Gombáša, Černovej, ba aj Liskovej. Po svätej omši odriekal kňaz verejné odprosovanie Božského Srdca za spoločenské hriechy. Ešte chcem poznamenať, že pod svätou omšou spievala naša mládež štvorhlasne, za čo patrí uznanie patrí nášmu pánovi organistovi, učiteľovi. Končím môj list s dozvukom krásnej piesne: Božské srdce buď s nami, kraľuj panuj nad nami, nech sa v našej farnosti, život viery rozhostí.

František Adamec, žiak.
Kráľovná sv. ruženca. august 1934

Májka pred kostolom

Stavanie mája bolo už v minulosti považované za symbol lásky a nebojivosti vyjadrenia tohto citu mládenca jeho vyvolenej dievčine. Máj sa zvykol stavať potajme v noci, aby bol obklopený magickým významom stromu, plodnosti. Všeobecne sa táto tradícia považuje za jednu z najromantickejších, ktoré sa viažu k najkrajšiemu mesiacu roka. Vysoký smrek, jedľa, niekde aj s brezou na vrcholci sa staval aj pred domy významných ľudí a bol prejavom prajnosti, žičlivosti a vďaky. No najviac ozdobený a najvyšší máj stál vždy na verejnom mieste (pred kostolom, na námestí alebo pred radnicou). Bol postavený miestnymi mužmi a patril všetkým slobodným dievčatám, ktoré ho za veľkej slávy zdobili pestrofarebnými stužkami.

Vysoká zelená „májka“, sa zazelenala pred kostolom v sobotu 31. mája. Išlo už o tretí ročník zachovávaní tejto tradície. Veľký sprievod chlapcov ho ako

minulý rok niesol z domu Alojza Gašpera, ktorý ho pripravoval so synom Danielom, bratom Janom Gašperom a Milanom Strakom so synom Martinom. Bol postavený zo smreka dlhého 20,5 metra a s vrcholcom meral 23,5 metra. Farebnými mašľami a stužkami ho ozdobili miestne dievčatá v krojoch za veselého spevu. Svoj program pripravili aj najmenšie deti z materskej školy a žiaci základnej školy. Nechýbala ani živá hudba a spev pod taktovkou harmoniky Vendelína Čieška.

Región Liptova je známy tým, že máje sa tu nestavajú na prvého mája ako by tomu nasvedčoval názov, ale na Turíce. V Stankovanoch je taktiež zvykom stavať máj na svätodušný sviatok. V tretí

najvýznamnejší cirkevný sviatok v roku ľudia zvykli ozdobovať domy, brány, či maštale zelenými vetvičkami, čo ich malo ochrániť pred nešťastím a priniesť hojnosť. Kde je pravda, nevedno. Ale práve vďaka úsiliu miestnych šikovných mužov sa mohla aj naša obec pýšiť vysokým májom a dodržiavaním peknej tradície.

Po Turíciach sa zazelenala nejedna bránička, kde býva slobodná dievčina a začervenal sa nejedny líca.

lk

Špacír opäť ožíva

Pre každého, kto vystúpil na Šíp, Kupu alebo Havran je pohľad na obec nezabudnuteľný. Našťastie jestvuje ešte množstvo ľudí, ktorí sú ochotní robiť veci prospievajúce nielen pre domácnosti, ale i turistov. Starší obyvatelia si pamätajú na cestu, ktorú volali špacír, vedúcu z Podšípu na Žažkovské sedlo. Bol to veľmi pekný chod-

ník s lavičkami s nie náročným terénom.

Nápad bol veľmi originálny – chodník obnoviť a vyznačiť. Zohnať ochotných ľudí nebol problém. Chodník v dĺžke asi 5 kilometrov bol obnovený a vyznačený smerovkami Podšíp a Žažkovské sedlo. Popri trase bolo umiestnených šesť lavičiek, na ktorých si môžu turisti oddýchnuť. Dobrovoľníci odpracovali na obnove lesného chodníka 250 hodín. Pri poslednej brigáde si pochutnali na výbornom guláši v osade Podšíp. Na podobné akcie sa dobrovoľníci opäť tešia a hovoria, že oprava špacíru je „dobrý pocit a sen, ktorý si plníme sami. Veď to nerobíme len pre seba...“

vl